

16. Царик Л.П., Свинко Й.М., Заставецька О.В., Пушкар І.М. Основні напрямки підготовки географів в Тернопільському державному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. Наукові записки ТДПУ. Серія: Географія. Тернопіль, 2002. №2. – С. 268-271

17. Царик Л.П., Царик Т.С. Поглиблення еколого-краєзнавчих знань студентів у процесі польових досліджень. Розвиток педагогічної освіти і науки в західних областях України. Тернопіль, 1990. С. 243-245.

18. Офіційна сторінка Географічного факультету на сайті ТНПУ ім. В. Гнатюка: <https://tnpu.edu.ua/faculty/geo/index.php>.

БУКОВИНА ПІД ВЛАДОЮ РУМУНІЇ: ВІЗІЯ ІОНА НІСТОРА ТА ЇЇ ВТІЛЕННЯ (1918-1940 РОКИ)

Іван ВІСРУ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9579-9936>

Сучавський університет «Штефан чел Марє»

Сучава, Румунія

Abstract. *The article examines the period of Northern Bukovina's rule by Romania (1918-1940) through the prism of political and ideological views of the prominent Bukovinian historian and politician Ion Nistor. The author analyzes key aspects of Romanian administrative policy, in particular in the areas of education, culture, economy, and demographic change, in the context of national identity and the integration of the region into the Romanian kingdom. Particular attention is paid to Nistor's understanding of the historical role of Bukovina, his vision of the future of the region, and his direct involvement in the processes of Romanization and state-building.*

Key words: *Bukovina, Romania, Ion Nistor, Romanization, national identity, administrative policy, interwar period.*

Приєднання Буковини до Румунського королівства 28 листопада 1918 року стало кульмінацією тривалого процесу національного пробудження румунського населення краю та втіленням ідеалів Великої Румунії, ознаменувавши завершення періоду австро-угорського панування, яке, попри певні економічні та культурні здобутки, не відповідало національним прагненням більшості мешканців. У цей переломний момент історії Буковини особливе значення набула постать Іона Ністора (1876-1962) – видатного історика, академіка та впливового політика, чийі глибокі наукові дослідження та активна політична діяльність відіграли визначальну роль у обґрунтуванні румунської приналежності регіону та формуванні стратегії його інтеграції до складу Румунського королівства. Саме він, будучи членом організаційного комітету Національних зборів у Чернівцях, які прийняли рішення про об'єднання з Румунією, і розробив проект «Акту Унії» [1].

Ністор, будучи переконаним прихильником національної єдності, у своїх численних історичних працях послідовно доводив автохтонність румунського населення Буковини, підкреслював його нерозривні історичні, культурні та мовні зв'язки з іншими румунськими землями та акцентував увагу на багатовіковій боротьбі за збереження національної ідентичності в умовах іноземного панування, розглядаючи приєднання до Румунії як відновлення історичної справедливості та необхідну умову для всебічного розвитку краю [2].

Політична візія Іона Ністора щодо майбутнього Буковини у складі Румунії була всеосяжною та передбачала не лише формальне адміністративне об'єднання, але й глибоку національну консолідацію, що охоплювала б усі сфери суспільного життя. Він вважав, що лише в межах єдиної румунської держави Буковина зможе повноцінно реалізувати свій економічний, культурний та освітній потенціал, а її румунське населення нарешті отримає можливість вільно розвивати свою національну ідентичність та інтегруватися в загальнонаціональний культурний простір. Ністор активно пропагував ідею національної інтеграції, виступав на численних політичних форумах, публікував статті та брошури, спрямовані на формування суспільної думки як у Буковині, так і в усій Румунії, щодо

необхідності та неминучості об'єднання. Він також відіграв ключову роль у консолідації політичних сил Буковини, що виступали за об'єднання з Румунією, та у формуванні місцевої політичної еліти, яка підтримувала курс на інтеграцію та румунізацію регіону.

Після історичної події 1918 року розпочався активний процес інтеграції Буковини до адміністративної, економічної, культурної та освітньої систем Румунського королівства, значною мірою відображаючи ідеологічні настанови Іона Ністора та його прихильників. Адміністративна політика румунського уряду була спрямована на уніфікацію управлінських структур Буковини з іншими регіонами країни, що передбачало ліквідацію колишніх австрійських інституцій та запровадження румунського законодавства та адміністративного поділу. На ключові адміністративні посади в Буковині призначалися переважно румуни, що забезпечувало централізацію влади та сприяло поширенню румунської державної ідеології та практики.

Особлива увага в політиці румунізації приділялася сфері освіти та культури, які розглядалися як найважливіші інструменти формування національної ідентичності [3]. Румунська мова була проголошена єдиною державною мовою та стала основною мовою навчання у всіх навчальних закладах Буковини, починаючи від початкових шкіл і закінчуючи Чернівецьким університетом, який був перейменований та став важливим центром румунської науки та культури. Розширювалася мережа румунських шкіл та гімназій, створювалися нові культурні інституції, театри, музеї, що мали сприяти поширенню румунської культури та історії серед населення Буковини. Іон Ністор, будучи професором історії Чернівецького університету, особисто докладав значних зусиль до розвитку румунської історичної науки в регіоні, виховання національно свідомої інтелігенції та утвердження румунської історичної нації. Водночас, ця політика часто призводила до обмеження прав національних меншин, зокрема українців та євреїв, у сфері навчання рідною мовою, що викликало їхнє невдоволення та призводило до соціальної напруженості.

Економічна політика румунського уряду в Буковині була спрямована на інтеграцію регіональної економіки до загальнорумунського економічного простору. Розвивалася транспортна інфраструктура, будувалися нові дороги та залізниці, що мали полегшити сполучення Буковини з іншими частинами країни. Заохочувалося румунське підприємництво, надавалися пільги румунським інвесторам. Проте, економічні реформи не завжди враховували специфіку місцевої економіки та потреби різних соціальних груп населення, що іноді призводило до економічних дисбалансів та соціального невдоволення.

Демографічна політика румунської влади в Буковині також мала на меті зміцнення румунської етнічної присутності в регіоні. Заохочувалося переселення румунів з інших регіонів Румунії до Буковини, їм надавалися певні пільги та переваги. Румунська влада заявила про негайне повернення всіх поміщицьких і куркульських земель колишнім власникам [4]. Водночас, представники національних меншин відчували певний тиск, що в окремих випадках призводило до їхньої еміграції. Ці демографічні процеси поступово змінювали етнічну структуру населення Буковини, хоча й не призвели до повного нівелювання її багатонаціонального характеру.

Оцінюючи політику румунської влади в Буковині в міжвоєнний період крізь призму візії Іона Ністора, можна констатувати, що багато аспектів його бачення були втілені в життя. Румунізація освіти та культури, зміцнення адміністративного контролю, інтеграція економіки та демографічні заходи – все це відповідало прагненню Ністора до повної національної консолідації Буковини з Румунією та утвердження румунської національної ідентичності в регіоні. Однак, слід зазначити, що реалізація цієї політики часто відбувалася за рахунок прав та інтересів національних меншин, що не завжди відповідало ідеалам міжкультурного діалогу та гармонійного співіснування різних етнічних груп, які могли б бути присутніми у більш широкому розумінні інтеграції. Як приклад, станом на 1924 рік на Буковині не було вже «ані одної чисто української школи». Після реформи 1927–1928 років не залишилося українських шкіл навіть за назвою [5].

Період румунського правління в Буковині не був однозначним і супроводжувався як позитивними зрушеннями у розвитку освіти та культури, так і серйозними викликами та протиріччями, пов'язаними з національною політикою та соціально-економічними проблемами. Національні меншини Буковини, особливо українці, які складали значну частину населення, відчували обмеження своїх прав у мовній, культурній та освітній сферах, що призводило до зростання національної свідомості та формування опозиційних політичних рухів, які виступали за автономію або возз'єднання з Україною. Економічні реформи не завжди були ефективними та справедливими, а соціальна нерівність залишалася значною проблемою, що також сприяло зростанню соціальної напруженості в регіоні.

Іон Ністор, будучи переконаним прихильником сильної національної держави та національної консолідації, у своїй політичній діяльності часто акцентував увагу на пріоритетності румунських національних інтересів і не завжди приділяв достатньо уваги проблемам та потребам національних меншин Буковини. Його акцент на румунській національній ідентичності та історичній ролі Буковини в контексті румунської історії іноді призводив до ігнорування культурного та мовного різноманіття регіону та складних питань міжкультурних відносин.

У підсумку, період перебування Буковини під владою Румунії (1918-1940) став важливим та складним етапом в історії регіону, позначеним активним процесом національної інтеграції та державного будівництва, в якому візія Іона Ністора відіграла значну роль у визначенні основних напрямків політики румунського уряду. Румунізація освіти, культури та адміністративного управління, інтеграція економіки та демографічні заходи були ключовими елементами цієї політики, спрямованої на зміцнення румунської національної ідентичності та консолідацію Буковини з Румунією. Однак, реалізація цієї політики супроводжувалася певними складнощами та протиріччями, пов'язаними з обмеженням прав національних меншин та соціально-економічними проблемами, що робить цей період історії Буковини предметом подальших наукових досліджень та дискусій щодо його наслідків для регіональної ідентичності та міжкультурних відносин. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на більш глибокий аналіз впливу політики румунізації на різні соціальні та етнічні групи населення Буковини, оцінку довгострокових наслідків цього періоду для регіональної ідентичності та міжкультурних відносин, а також на вивчення альтернативних моделей інтеграції, які могли б враховувати багатонаціональний характер регіону.

Список використаних джерел:

1. Masonul Ion Nistor, artizanul unirii Bucovinei cu Regatul Român. URL: <https://adevarul.ro/stiri-locale/suceava/masonul-ion-nistor-artizanul-unirii-bucovinei-cu-1488319.html>.
2. Огуй О.Д., НІСТОР Йон-Янку. – Інститут історії України, URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Nistor_Ion.
3. Nistor I., Bucovina sub Dominațiunea Românească. URL: https://bibliotecacernauti.com/images/carte_pdf/Carți_si_reviste_SB/Ion-Nistor-Bucovina-sub-dominațiunea-romneasc-La-20-de-ani-dela-Unire-Cernui-s.n.-1938.pdf.
4. Antonescu I., Trei ani de guvernare. – Bucuresti, 1943.
5. Симоненко Р.Г. БУКОВИНА. – Інститут історії України, URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Bukovyna.